

УДК 141.319.8:161

СУДЖЕННЯ ЯК ЛОГІЧНА ФОРМА МИСЛЕННЯ

Новіков Ю.Ю

Науковий керівник – к. філос. н., доц. Старікова Г.Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. філософії

м. Харків, Україна

тел. +38(050)7758129

This work is devoted to the study of the concept of judgment, as well as the form of logical thinking. The concept of judgment, the forms of representation of judgments, terms and their relationship in judgment, the material realization of judgments are considered. The main types of judgments are considered in more detail and their examples are presented.

Судження – це думка, яка стверджує або заперечує властивість об'єкта, дію об'єкта, наявність або відсутність якоїсь ситуації або відносини між об'єктами. Судження, яке розглядається разом з реченням, що виражає його, називається висловлюванням. Якщо речення – це лінгвістичний вислів, група слів, що виражають думку, а судження – це думка, в якій щось стверджується або заперечується, то висловлювання – це судження, яке виражене мовою.

Оскільки судження стверджує або заперечує щось, воно складається з двох частин: те, про що йдеться у судженні, і те, що мовиться у судженні. Те, про що йдеться, вважається вже відомим на момент заяви – це суб'єкт (S) судження, а те, що мовиться, є новою інформацією, яку містить це судження, воно називається предикатом (P) судження.

Судження є однією із форм абстрактного мислення, його матеріальною реалізацією є мова, конкретніше – речення. Хоча будь-яке судження реалізується у реченні, не всі речення виражають судження. Із усієї множини речень (розповідні, питальні, окличні) лише розповідні виражають судження. Наприклад, судженнями не є наступні речення: «Хто сьогодні спізвився на лекцію?», «Принеси книжку!». Судження не може існувати поза реченням, зв'язок судження з реченням не однозначний. Одне і те ж судження може бути виражено різними реченнями, а одне речення може виражати різні судження. Судження також може бути або істинним, або хибним. Істинним називається таке судження, яке правильно відображає дійсність, відповідає тому, що є насправді. Хибним є судження, яке неправильно відображає дійсність.

Існують різні підходи до класифікації суджень, в них використовуються різні суттєві ознаки цієї форми мислення. Перш за все, судження можна поділити на прості і складні. Простим називають судження, яке не має самостійних частин, якщо відняти будь-яку частину, то вона не буде судженням, а вихідне судження, як цілісний об'єкт зруйнується («Книга є джерелом інформації»). Складне судження

складається із двох або більше простих суджень, що пов'язані логічними сполучниками, а кожна із його частин буде окремим судженням («Розбій і грабіж – це злочини» прості судження «Розбій – це злочин», «Грабіж – це злочин» поєднуються логічним сполучником «і»).

За характером ознаки, яка представлена предикатом судження, розрізняють такі види суджень: атрибутивні, судження про відношення, судження існування. Атрибутивним судженням називається такий вид простих суджень, в яких йдеться про притаманність суб'єкту якихось властивостей, або про відсутність цих ознак у суб'єкта. Предикат – це ознака-властивість, наприклад: «Людина виділяє вуглекислий газ при видиху». Суб'єкт – поняття «людина», предикат – ознака-властивість «виділяє вуглекислий газ при видиху».

Атрибутивні судження поділяються на види за якістю і кількістю. За якістю виділяють стверджувальні («Злочин є суспільно небезпечним вчинком») і заперечувальні («Жоден мій приятель не має посвідчення водія») атрибутивні судження. За кількістю розрізняють одиничні (суб'єктом виступає одиничне поняття; формула: $S1 \in P$), загальні (суб'єктом є загальне поняття: «Трапеція є геометричною фігурою»), часткові (суб'єкт представляє частину класу досліджуваних предметів) атрибутивні судження.

Судження про відношення стверджують або заперечують зв'язок між двома, трьома і більше суб'єктами. Предикат в них – ознака-відношення, суб'єкт – відповідно два, три поняття тощо. Наприклад, «Дмитро Іванович і Віктор Петрович дружили». «Дружили» – предикат, а пара понять «Дмитро Іванович», «Віктор Петрович» – суб'єкт.

Судження існування відображають існування або неіснування якогось об'єкта або класу об'єктів. У судженнях існування предикат виражає наявність об'єкту, представляє ознаку «бути існуючим». Наприклад, «Проблема польоту на Марс існує», «Кентаври не існують».

За якістю логічної зв'язки виділяють стверджувальні ($S \in P$) і заперечувальні ($S \notin P$) атрибутивні судження. Оскільки кожне судження є або стверджувальним, або заперечувальним, загальна класифікація множинних суджень виглядає наступним чином: загальностверджувальне судження (А) (будь-який $S \in P$; «Всі кити живуть у воді»); частковостверджувальне судження (І) (деякі $S \in P$; «Деякі ссавці живуть у воді»); загальнозаперечувальне судження (Е) (жоден $S \notin P$; «На суші не живе жоден кит»); частковозаперечувальне судження (О) (деякі $S \notin P$; «Більшість ссавців не є морськими тваринами»).

Ми бачимо, що різні типи суджень виконуються різні функції у пізнавальній діяльності людини, тому аналіз і дослідження всіх відомих різновидів судження залишається актуальним для сучасної логіки.